

...Cercetătorul științific dr. Sebastian Buhai, despre ignoranța guvernului, problemele macroeconomice ale României, deficitul gemene și corectarea acestora, PNRR, recomandările OECD și globalizare

Am purtat zilele acestea un dialog de la distanță cu reputatul cercetător științific, dr. Sebastian Buhai, unul dintre economiștii români care au reușit în străinătate, dincolo de barierele împământenite din mediul universitar românesc despre care am scris în multe rânduri. Am luat în discuție doar câteva interesante subiecte: fiecare dintre acestea putând fi la rândul său tema unui articol separat. Dincolo de întrebările poate prea lungi, dezvoltate exacerbat de mine, de această dată, v-aș propune să citiți cu atenție și să reflectați adânc la ceea ce spune distinsul meu invitat. Și o spune franc, fără ocolișuri și politețurile prea des întâlnite în societatea românească și nu numai.

[<https://blogger.googleusercontent.com/img/a/AVvXsEjMCRIaIUZojH->

q1KChKZngQRhbBuYYAOwXgnzhQvBI_UCsORAO42XRbl06yPiv2cr7waIDG6edvTDf1rPVXy1xu3JWLRq-EIRSY4CGQP8UtiqDZYc79AL9kNcExPz4mkeJMA3AsPBW03Bn3drJYZ93Qer0HOH1itY0gZUdqokGjZ8YkDT9ZQmD8F=s839]

****Am depășit (n.e. e posibil să depășim, ar fi varianta corectă, după cum a precizat ulterior BM) Ungaria la PIB/capita și peste doi ani chiar și Polonia* zice un premier demis, aflat încă în funcție: cum ar trebui să judecăm, din acest punct de vedere, performanțele fostei echipe de la Palatul Victoria: ne încălzește o creștere economică bazată pe creșteri de prețuri? Cum arată corelația între această creștere a PIB și nivelul de trai al românilor, striviți de creșterea prețurilor pe segment energetic ce a antrenat scumpiri în lanț?***

Despre competențele premierului demis — și ale acoliților săi — am mai discutat și cu alte ocazii, cel mai recent în acest interviu pe Hotnews [<https://www.hotnews.ro/stiri-esential-25140306-interviu-sebastian-buhai-avem-cel-mai-mare-numar-tineri-din-27-care-nici-nu-mai-intra-piata-muncii-din-tara-emigrand-imediat-dupa-educatie.htm>] : pe șleau, nu aș fi fost neapărat surprins nici dacă acesta ar fi sabrat o șampanie, ferm convins că România a întrecut Franța, Germania sau țările scandinave la PIB/capita. Dar nu despre lacunele de logică economică (sau de logică, pur și simplu) a acestui ipochimen ar trebui să discutăm aici (oricum, o întreagă armată de profesori universitari doctori și diverși alți experți autohtoni în economie nu a irosit ocazia de a-și etala în sfârșit prețioasele cunoștințe de specialitate și s-a năpustit imediat să despice PIB-ul în patru, frecând frenetic mentă pe variate platforme mass-media cu tălmăcirea — și uneori, din prea mult zel pedantic, răstălmăcirea — unor noțiuni economice care ar trebui să fie de fapt familiare elevilor de gimnaziu). Alta este esența dilemei revelate de behăitul triumfător al Supermioriței — și am mai avut acum câteva zile o scurtă reacție publică, la cald, pe twitter [<https://twitter.com/sbuhai/status/1454744620076765189>] , care atinge miezul problemei. Încerc să rămân succint și aici: nu are de fapt nici o importanță practică dacă la PIB/capita (cum îl vrei: ajustat, ne-ajustat, re-ajustat...) i-ai ajunge sau i-ai întrece pe maghiari și pe polonezi, dacă în același timp ai avea, cum are România noastră în noiembrie AD 2021, [aproape jumătate \(!\) din copiii sub 18 ani \(similar, vârstnicii peste 65 de ani\) riscând sărăcia sau excluziunea socială](https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20211028-1) [<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20211028-1>] [<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20211028-1>] , sau [o inegalitate a veniturilor acerbă, mult peste marea majoritate a țărilor dezvoltate, sau o lipsă a unui sistem de securitate socială și de sănătate publică de minimă decență, sau o expunere continuă a peste trei sferturi din populație la niveluri nocive de poluare a aerului](https://www.oecd.org/economy/growth/Romania-country-note-going-for-growth-2021.pdf) (link: <https://www.oecd.org/economy/growth/Romania-country-note-going-for-growth-2021.pdf>] [<https://www.oecd.org/economy/growth/Romania-country-note-going-for-growth-2021.pdf>] , sau [cea mai mare rată actuală de mortalitate Covid-19 din UE și una dintre cele mai mari din lume](https://euobserver.com/coronavirus/153428) (<https://euobserver.com/coronavirus/153428>) [<https://euobserver.com/coronavirus/153428>])... și aș putea continua, din nefericire, ad infinitum...

Cu alte cuvinte, dacă faci un mic efort de imaginație și te plasezi un moment în spatele „vălului ignoranței”, închipuindu-ți că ai putea fi *oriunde* în distribuția — de venit, avere, educație; de sex, demografică, etnică, rasială; profesională/ de

statut social; regională, urbană/ rurală; s.a.m.d. — populației din România de astăzi, foarte probabil să nu te mai încălzească faptul că tărișoara ta este momentan cea mai tare din parcare la creștere economică și că în curând i-ar putea bate măr pe alți câțiva țânci la PIB/capita. Te vei mai întreba, sper, atunci cât de echitabilă, cât de durabilă, cât de sănătoasă poate fi o asemenea creștere pe steroizi, când exclude complet anumite segmente societale, când îi lasă pe atât de mulți în urmă, când majoritatea nu simte bunăstarea preconizată—nici în buzunare, nici în stomacuri...

Mulți spun că pandemia ne-a dat un răgaz să ne rezolvăm problemele legate de deficitele gemene: am profitat de ea sau am irosit și această resursă de timp? Cum poate fi rezolvată această problemă ce persistă de peste trei decenii? Va fi România capabilă să ajungă vreodată de la deficit la excedent? Iar dacă ne referim la deficite comerciale, suntem capabili să ajungem la excedent măcar pe sectoare cum ar fi cel alimentară sau cel energetic?

Înainte de toate, disclaimer important aici: NU sunt *macroeconomist* prin specializare și, în particular, nu am vreun precedent în analiza normativă sau pozitivă a politicilor fiscale. Cu toate acestea, găsesc întrebarea suficient de simplă (și, desigur, incitantă) pentru a oferi totuși câteva opinii aici – informate, sper, prin prisma unei pregătiri profesionale de bază și a interesului meu eclectic pentru alte subdiscipline economice/ politici economice în general. După mine, există mai multe aspecte relevante care ar trebui discutate și mă tem că din cauza spațiului/ timpului restrâns nu voi reuși decât să le trec, sumar, în revistă. În primul rând, din perspectivă pur teoretică, deficitul bugetar co-există cu deficitul comercial atunci când cel dintâi nu este acoperit de diferența dintre economiile private și investiții. Ilustrând dinamic, orice creștere a cheltuielilor relativ la veniturile publice – implicând deci un deficit de buget mărit – va trebui, prin definiție, finanțată sau prin creșterea economiilor private ale gospodăriilor, sau prin scăderea investițiilor private, sau prin creșterea relativă a importurilor față de exporturi – deci prin mărirea deficitului de cont curent.

Trecând la practică acum, și voi omite detaliile pentru concizie, situația tipică a României post-decembriste a fost una în care, de exemplu, cam orice perioade de creștere economică s-au bazat în cea mai mare parte pe consumul privat, stimulat prin politici fiscale expansioniste pro-ciclice, cum ar fi reduceri de taxe și/sau creșteri ale salariilor din sectorul public s.a.m.d (la acestea se adaugă desigur repetate “soluții de avarie”, miopice și uneori de-a dreptul utopice, în loc de restructurarea masivă și atât de necesară a sistemului de pensii și a sistemului de securitate socială în general etc.), marcate fiind și de absența cvasi-totală a strategiilor de impulsivare a investițiilor private și de menținere a unui minim orizont de certitudine/ predictibilitate pentru buna funcționare a mediului de afaceri (asta mai ales în contextul globalizării și deteriorării rapide a competitivității inițiale prin costuri de producție domestică). Pentru mine nu este deci surprinzător că s-au acumulat și susținut considerabile deficite simultane, atât de balanță bugetară cât de și balanță comercială, deja cu mult înainte de actuala criză sanitară (sau de cea financiară din 2008-2009).

NU ACUM este momentul să reparați brusc peste trei decenii de stupefiantă ignoranță și crasă incompetență în implementarea politicilor economice!

Făcând acum bilanțul, criza pandemică a exacerbat desigur aceste dezechilibre macro-economice deja existente, DAR – și aici sunt în dezacord total cu cei, “mulți”, citați la începutul întrebării dvs., care susțin că pandemia ar putea fi perioada ideală să ne rezolvăm problemele din context – NU ACUM este momentul să repari brusc peste trei decenii de stupefiantă ignoranță și crasă incompetență în implementarea politicilor economice, făcând exces de zel/ prostie și practic tăind ad litteram în carne vie..., mai ales când ai gestionat criza pandemică în mod atât de inept (eufemism) încât nu mai este momentan clar dacă, când și cum vei mai ieși din ea... Am atras de altfel atenția asupra acestor lucruri deja într-un interviu în Adevărul din aprilie 2020 [https://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/cercetator-roman-franta-despre-dezastrul-romania-privind-masurile-adaptare-urgenta-sistemului-medical-1_5ea593965163ec4271267fd8/index.html] , deci pe la început de pandemie, când din perspectiva mea România deja nu făcea suficient din ce se știa că trebuie/ va trebui făcut (de exemplu, în materie de cheltuieli urgente pentru alievirea impactului economic al crizei în cazul gospodăriilor vulnerabile—ceea ce nici până acum nu s-a implementat încă în mod adecvat) și se pregătea deja să se culce pe lauri, norocoasă că primul val al pandemiei nu a afectat-o cum i-a afectat pe alții, din Europa și aiurea; am ajuns să tragem acum ponoasele și să ne numărăm zilnic sutele de morți. Da, adevărat că din februarie 2020 România face deja obiectul Procedurii de Deficit Excesiv, dar nimănui (care nu poartă chiloți de Superman la vedere) din UE nu îi arde acum de prevederile unui Tratat categoric neadaptat realităților actuale (sau de viitor), ca dovadă că există o derogare oficială de la acele prevederi privind limitele de deficit bugetar pe perioada crizei -- și, de altfel, *există voci puternice și respectate care susțin schimbarea radicală și permanentă a acelor reguli rigide privind limitele datoriei publice și a deficitului bugetar* al membrilor UE, de exemplu prin înlocuirea lor cu “standarde”, adaptabile într-o oarecare masură în funcție de situație și evaluate în funcție de context [<https://www.piie.com/publications/working-papers/redesigning-eu-fiscal-rules-rules-standards>] (voci carora li se adaugă deja, destul de audibil, și declarațiile unor autorități care până odinioară erau adevărate ‘temple ale conservatismului’ în asemenea contexte [<https://www.esm.europa.eu/interviews/klaus-regling-interview-der-spiegel-germany>]). Nici ideea că ai dori, per se, să ai excedent în loc de deficit bugetar nu este ceva ce aș agreea — și nici nu am cunoștință de vreo teorie economică respectabilă care să susțină că așa ceva ar fi (din punct de vedere normativ sau pozitiv) ideal; e oarecum diferit în cazul deficitelor de cont curent (în ideea că, de exemplu, ar fi într-adevăr ciudat și potențial foarte problematic dacă pe hârtie ai un avantaj comparativ clar într-un anumit sector industrial, dar în practică ai deficit comercial și acolo...), dar și atunci contează în primul rând factorii care conduc la generarea deficitului, fiind deci plauzibil să îți dorești fie excedent, fie deficit comercial, depinzând de specificul contextului.

Altfel spus, nu faptul că avem pur și simplu deficite (gemene sau nu) îmi apare problematic, în sine: relevantă este natura proceselor care generează, mențin sau intensifică aceste deficite. Iar când, pe lângă impactul prostiei proverbiale a celor care se joacă de atâția ani apăsând la întâmplare pe butoanele economiei, apar și elemente exterioare care amplifică aceste dezechilibre macroeconomice — vezi actuala criză pandemică Covid-19... — eu zic că nu e cazul să torni gaz pe foc cel puțin până nu ieși la liman. În schimb, și asta este singura soluție să redresezi lucrurile, odată și pentru totdeauna,

trebuie cât de urgent posibil să dai de pământ cu clovnii care n-au idee cu ce se mănâncă economia și să lași frâiele ei pe mâinile celor care se pricep. Nu sunt însă deloc optimist că și o jumătate de secol ar fi suficient pentru ca românii să conștientizeze treaba asta.

PNRR: este acest instrument adecvat pentru a contribui la refacerea postpandemică a economiilor? Mulți spun că pentru România ar putea fi chiar un Plan de Țară, pe care niciodată nu l-am avut: ce poate aduce PNRR României? Sunt politicienii și guvernanții de la București capabili să transpună în practică angajamentele, să atragă finanțările și să finalizeze reformele și proiectele?

Eu sunt mai mult decât convins că “Mecanismul de Redresare și Reziliență” (MRR), deci componenta principală a masivului (800 miliarde de euro) program temporar de redresare “NextGenerationEU” al Comisiei Europene, este de foarte bun augur, și asta pentru toți membrii UE. De altfel, îmi exprimam deja speranța, într-una din părțile unui amplu interviu pe tema impactului economic al pandemiei în Adevărul [https://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/economist-roman-paris-coronabond-urile-unul-cele-mai-eficiente-instrumente-ue-atitudinea-germaniei-nu-atat-egoista-puterile-1_5eb26a0b5163ec42717fd770/index.html] (link: https://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/economist-roman-paris-coronabond-urile-unul-cele-mai-eficiente-instrumente-ue-atitudinea-germaniei-nu-atat-egoista-puterile-1_5eb26a0b5163ec42717fd770/index.html) [https://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/economist-roman-paris-coronabond-urile-unul-cele-mai-eficiente-instrumente-ue-atitudinea-germaniei-nu-atat-egoista-puterile-1_5eb26a0b5163ec42717fd770/index.html]) dat în *aprilie anul trecut*, că “problemele globale cer soluții globale, sau cel puțin regionale – și Uniunea Europeană (UE) este într-adevăr unul dintre nivelurile de unde, în mod logic, se așteptau deja și evident se așteaptă în continuare soluții sub forma unor măsuri economice complet coordonate, rapide, ferme și eficace, pentru toate țările membre.” De remarcat că la ora aceea nu se aprobase încă nimic în materie de programe concrete la nivel de Comisie Europeană, între altele nici măcar instrumentul SURE pentru menținerea locurilor de muncă/ relațiilor angajat-angajator în- și post-pandemie, de care se auzise bine deja (NB. singurul ‘succes’ dintr-un asemenea context de până atunci, menționat de altfel în interviul amintit anterior, era așa-numitul “Pandemic Emergency Purchase Programme” de 750 miliarde al Băncii Centrale Europene) – și deci aveam pe moment doar așteptările/ speranțele. Găsesc prin urmare extraordinar că deja pe la finele lui mai 2020 Comisia Europeană a propus concret crearea NextGenerationEU, chit că după asta a mai durat până după mijlocul lui decembrie 2020 pentru ca un acord final între Parlament și Consiliu în ceea ce privește MRR (și celelalte componente specifice ale NextGenerationEU) să fie efectiv semnat.

În al doilea rând, ideea Comisiei de a folosi acest pachet temporar de ajutor pentru reconstrucția economiilor europene post-pandemie, condiționând de angajamente de transformare a acestor economii într-o direcție mai sustenabilă dpdv ecologic, mai aptă din perspectivă digitală, și mai reziliență din punct de vedere socio-economic, este și ea mai mult decât binevenită: ar fi iresponsabil să “îrosim” această criză pandemică, să nu ne folosim de ea pentru a corecta cât de

mult din ce poate fi corectat și a moderniza cât de mult se poate moderniza. În mod ideal s-ar fi putut desigur implementa chiar mult mai bine acest instrument MRR, ținând de exemplu cont de eterogenitățile mari dintre țările UE și condiționând deci că atare, de exemplu specific per membru UE sau per grupuri de țări cu anumite aspecte comune în context, dar asta face desigur abstracție de dificultățile ținând de politica negocierilor Comisie-Consiliu-Parlament și de faptul că trebuia ajuns la un acord în timp util. Prin urmare, materializarea MRR în România prin “*Planul Național de Redresare și Reziliență al României*” (PNRR) ar putea într-adevăr, în teorie, reprezenta o șansă istorică, chiar un “*Plan de Țară*”, cum îl numiți în întrebare.

Succesul PNRR ... *dacă și numai dacă*!

Din păcate, de aici încolo ne izbim, ineluctabil, și de partea etern problematică: în cine poți avea încredere să implementeze și să ducă la bun sfârșit reformele/ proiectele descrise în PNRR, deci să fructifice această ocazie extraordinară de a redresa/ dezvolta/ moderniza țara?

Să ne amintim aici, de exemplu, că de fapt PNRR abia abia a fost aprobat de Comisie, cu multe tergiversări, palme peste cap, și întors cu coada între picioare de la Bruxelles la București, pe motivul “nepriceperii”, să fim diplomatici, negociatorilor români. Pâi când te prezinți de două ori cu planuri și bugete frizând absurdul, deși atât limitele bugetare cât și condițiile MRR le-ai putut citi negru pe alb și ai fi putut să-ți faci temele ca orice membru responsabil al Uniunii, când nu ești în stare să concepi și să trimiți la timp documente prevăzute de la bun început în regulamentul de funcționare al MRR (e.g., strategia națională pe termen lung privind energia și clima, care a ieșit prost și când, în sfârșit, a fost trimisă Comisiei [https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_necp_romania.pdf] (link: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_necp_romania.pdf) [https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/staff_working_document_assessment_necp_romania.pdf]), sau când copiezi copios din planuri mai vechi pe care le-ai trimis pentru finanțare din, e.g., fonduri structurale, dar omiți să precizezi ce e nou și cum se completează PNRR și acele proiecte vechi, unele încă neaprobat/ în negociere, este firesc că doar amplifici imaginea de prost cu pretenții pe care birocrății UE o asociază de obicei guvernelor/ administrațiilor publice centrale ale României.

Dar, cu chiu cu vai, PNRR a fost în cele din urmă aprobat de Comisie la sfârșitul lui octombrie, și astfel România ar urma să beneficieze, cândva... (vezi și mai jos), de 29,2 miliarde de euro, din care aproximativ 14,24 miliarde sub forma de granturi nerambursabile și restul sub forma de împrumuturi la o rată avantajoasă, pentru a se ridica, redresa, dezvolta, moderniza -- ceea ce, scos din context, nu sună tocmai oribil. Zic “scos din context” pentru că – fără a mai intra acum în detaliile angajamentelor luate în PNRR – chiar dacă există și lucruri bine scrise/ argumentate acolo, eu aș fi ordonat totuși prioritățile insistând în primul și primul rând pe alevierea inegalităților socio-economice, deja enorme oricum dar

exacerbate și mai mult prin impactul crizei sanitare, și, *sine qua non* pentru un viitor nu prea sumbru, pe redresarea dezastrului/ haosului absolut din sistemul public de sănătate/ asigurare socială/ educație publică/ cercetare științifică și inovare, care sunt deficiențe structurale vechi și grave în România... și așa fi eliminat în același timp o serie de confuzii, banalități sau dovezi de, cum să-i zic, eufemistic-vorbind imaturitate... din, de exemplu, capitolele dedicate transformării digitale a administrației publice sau, mai ales, sprijinirii mediului de afaceri..., dar cum Comisia Europeană le-a aprobat până la urmă, deduc că birocrații europeni – posibil exasperați de aroganța ignoranței alor noștri – le-au evaluat totuși cel puțin la limită conforme cerințelor de bază ale instrumentului MRR... Să revin însă la obiectul întrebării, am putea așadar, să fim, măcar în direcție dacă nu neapărat în magnitudine, optimiști vis-à-vis de PNRR? Aș spune *mda...*, *dacă și numai dacă*:

1. a. ignorăm că deocamdată nu mai este cine să semneze PNRR, din partea României, și deci nu e de fapt clar când și dacă vom mai primi acele prime tranșe de 13% din granturi, respectiv împrumuturi...;
1. b. uităm că, având în vedere precedentele din aceste contexte, nu prea există speranțe că fondurile ar putea fi absorbite complet... sau măcar în majoritate...;
1. decidem, prin reducere la absurd..., să avem încredere că banii eventual absorbiți ar fi cheltuiți inteligent, strict în scopurile declarate — ori, și aici îi pot cita scurt pe alții care au scris recent pe tema asta, “e o imagine definitorie pentru scena politica românească [că] se inagureaza o machetă în mijlocul unui câmp cu bălării [<https://pressone.ro/spitalul-si-metroul-cartitele-s-au-apucat-de-cele-mai-mari-proiecte-de-infrastructura-ale-clujului>] ” (link: <https://pressone.ro/spitalul-si-metroul-cartitele-s-au-apucat-de-cele-mai-mari-proiecte-de-infrastructura-ale-clujului>)...

Chibzuiți, decideți, și (data viitoare) votați în consecință...

Atenție la cele 5 reforme prioritare propuse de OECD

Care ar fi resursele interne ale României ce trebuie capacitate pentru a prinde viteză în cursa de convergență reală cu economiile UE? Ce rol poate juca *factorul uman* în acest sistem complex? Ce e de făcut cu el, pentru că nu arată deloc bine, dacă ne uităm chiar și la chestiuni simple precum procentul de vaccinare sau calitatea celor care ies de pe băncile școlii?

O primă parte din răspunsul la această întrebare, i.e. ce resurse interne ar trebui capacitate/ prioritizate ca să putem vorbi de o creștere economică inteligentă și sustenabilă apare deja în reacțiile mele la unele din întrebările precedente (în particular 1., dar vezi și 3.). În plus există deja câteva analize apte, clare și concise asupra a ceea ce este indubital deficitar și trebuie neapărat prioritizat în viitorul apropiat în economia României, a se consulta spre exemplu cele 5

reforme structurale prioritare (și recomandările de acțiune aferente) propuse de către OCDE în analiza lor “Going for Growth”, unde România este inclusă de fapt pentru prima dată [<https://www.oecd.org/economy/growth/Romania-country-note-going-for-growth-2021.pdf>] (studiu la care am făcut referința și în răspunsul meu la întrebarea 1. de mai sus). Între altele, deși este foarte succint, acest raport OCDE atinge desigur și componenta, într-adevăr crucială, formării/ pregătirii/ adaptării capitalului uman la cerințele unei economii complexe și performante, în partea dedicată “Educației și Competențelor”. Aș vrea prin urmare să las ca tema cititorului consultarea și interpretarea acestor obiective generale și să mă concentrez scurt în a doua parte a răspunsului de la acest punct asupra unei resurse mult mai specifice, dar deloc mai puțin relevante, despre care se vorbește mai puțin: cercetarea științifică în România. Asociate acestei “resurse”, relevante sunt, desigur, politica și managementul științei — și rolul acestora în stimularea inovării și dezvoltării.

Ca preambul, despre politică, status quo-ul, potențialul cercetării științifice românești (și, în particular, componenta Științelor Economice în acest context) am mai discutat cu numeroase alte ocazii, practic de-a lungul ultimelor două decenii; aș recomanda, de exemplu, părțile relevante și referințele din această intervenție mai recentă de pe HotNews, din august 2021 [https://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-24968208-sebastian-buhai-cercetator-economie-suntem-nicaieri-indreptam-continuare-spre-nicaieri-cercetarea-economica-autohtona-cea-mai-importanta-lectie-pandemiei-nimic-nu-mai-important-decat-familia.htm] , colecția de interviuri ceva mai vechi menționate pe blogul meu [<https://blog.sebastianbuhai.com/2018/03/despre-atitudine-si-aptitudine-cercetarea-economica-dar-nu-numai-din-romania/>] , sau întrebările mele repetate (și colecția de materiale mass-media din jurul lor) despre cercetare, știința și tehnologie adresate candidaților prezidențiali [<https://blog.sebastianbuhai.com/2014/11/dupa-un-deceniu-aceleasi-intrebări-110-intrebări-despre-viziunea-candidaților-prezidențiali-din-2014-turul-ii-privind-cercetarea-știința-si-tehnologia-romania/>] din România.

O problemă uriașă în România este că decidenții politicilor publice, spre deosebire de colegii lor din alte state membre ale UE..., nu par să aibă nici măcar o vagă idee despre importanța cercetării științifice și, prin implicație, despre necesitatea unei politici active, angajate, mature, a științei, pentru creșterea economică, și asta în pofida faptului că tot ei scriu (sau cel puțin semnează) duzini de documente oficiale care pretind să spună ceva--e drept că de obicei într-un limbaj de lemn și care nu comunică până la urmă mai nimic concret--despre “cercetare și inovare” (C&I)/ “cercetare și dezvoltare” (C&D) / “cercetare, dezvoltare și inovare” (C&D&I). La numărul de posesori de doctorate științifice din Parlament și Guvern, unora nefamiliarizați cu imixtiunea politicului în academe și viceversa în România le-ar putea părea uluitor că nu există dovezi (ba chiar dimpotrivă) la nivel de politici publice implementate, sau măcar la nivel de idei/ atitudini publice, că o politică a științei poate afecta (pozitiv sau negativ, depinzând de calitatea ei) întreaga gamă de potențiale inovații, de la cele fundamentale la cele foarte aplicate, prin (de)motivatirea cercetătorilor de a crea și apoi disemina prin publicare idei, invenții s.a.m.d., în absența piețelor economice. Altfel frazat, o politică a științei inteligentă (și materializată de exemplu prin legi, regulamente, instituții, norme adecvate) are un rol complementar incitațiilor oferite

de piață pentru procesul de inovare, componentă sine qua non a creșterii economice sustenabile. Inter alia, optimizarea politicilor publice din sfera cercetării științifice, într-o mare măsură neconformă scopului piețelor prin prisma riscurilor/ incertitudinilor inerente pe care le presupune (NB. pentru ambițioși, recomand și părțile relevante dintr-un scurt eseu mai vechi al meu [http://www.sebastianbuhai.com/papers/publications/Pentru_Sinteza53_2018.pdf] , discutând și despre limitele naturale ale piețelor într-un capitalism viabil, contemporan) devine critic pentru un proces de inovare continuu, eficient, competitiv.

Cum arată însă realitatea “de pe teren” acum, în România? Nu vreau să intru în prea multe detalii, având în vedere limitările de spațiu, deci voi menționa doar câteva dintre lucrurile absolut stupefiant. Nu cred, de exemplu, că este o noutate pentru nimeni că sistemul de cercetare științifică este subfinanțat, în plus având și o guvernanta/ inepită, chiar contra-productivă, și asta fără vreo îmbunătățire vizibilă în întreaga perioadă post-decembristă. Inter alia, România are cea mai slabă finanțare ca procent din PIB (“intensitate”) a C&D din UE-28 (și una dintre cele mai mici din întreaga lume civilizată, de altfel), cu doar 0.48% din PIB în 2019 [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=R_%26_D_expenditure&oldid=534729#Gross_domestic_expenditure_on_R.26D] (contrastată asta cu ținta Uniunii Europene de cel puțin 3% din PIB investit în C&D în 2020 [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/knowledge_publications_tools_and_data/documents/ec_rtd_oecd-tip-rd-case-study.pdf]). De remarcat aici că *investițiile publice* constau de fapt în mai puțin de jumătate chiar din acest epsilon, deci practic în doar un mizerabil 0.2% din PIB! Subfinanțarea este însă doar parte din problemă, din punctul meu de vedere guvernanta/ managementul/ organizarea cercetării științifice fiind chiar mult mai nocivă. S-a scris desigur enorm deja și de către mine și de către alții pe teme ale astea, vedeți de exemplu eseurile mele pe topicul absurdului criteriilor naționale folosite pentru evaluarea cercetării domestice în Stiințele Economice [https://www.sebastianbuhai.com/papers/publications/Raport_Criterii_Evaluare_Stiinte_Economice_Romania_6Dec2015.pdf] , inclusiv cu niste consecințe absolut tragice care au făcut deja turul mapamondului (și al programelor de stiri și parodie din țară) [http://www.sebastianbuhai.com/papers/publications/the_rise.pdf] , sau multele scrisori deschise + alte intervenții ale Asociației Ad Astra [<https://ad-astra.ro/>] (exemplu recent [<https://ad-astra.ro/2021/06/29/scrisoare-deschisa-adresata-primului-ministru-florin-citu-privind-initiativa-ministerului-educatiei-prin-care-cei-acuzati-de-plagiat-in-tezele-de-doctorat-pot-scapa-nesanctionati/>] , exemplu doar ceva mai vechi [<https://ad-astra.ro/2021/03/26/scrisoare-deschisa-adresata-mife-privind-publicarea-documentelor-de-fundamentare-care-au-stat-la-baza-reformelor-cdi-mentionate-in-documentul-pnrr/>] , și mai găsiți acolo sute, și mai găsiți acolo sute) etc. Consecințele directe ale dezastrelor de finanțare și guvernanta ale cercetării sunt, între altele, exodul continuu al creierelor din țară, performanțele submediocre sau chiar indecente în știință fundamentală și în aplicațiile științifice din tehnologie etc; consecințele indirecte includ diminuarea resursei umane calificate în general, slabă rată de adopție/ absorbție/ difuzare a know-how-

ului științific și tehnologic chiar și când acesta este importat din afară, cooperarea aproape inexistentă între industriile inovatoare din sectorul privat și mediul universitar/ academic — cu toate externalitățile negative rezultând de aici și, la urma urmei, perspectivele mai mult decât sumbre de progres economic și social ale României... *À bon entendeur, salut!*

O globalizare făcută cu cap presupune control asupra lanțurile de aprovizionare strategice

Și dacă tot am vorbit de refacere economică, să privim puțin și la nivel global: cum a schimbat pandemia polii economiei globale: cine pierde, cine câștigă, cine vine pe turnantă? Cum va arăta noul echilibru?

Prin pură coincidență, cred că am atins deja miezul răspunsului la această întrebare într-una din părțile unui amplu interviu de pe la începuturile crizei pandemice, i.e. dat în 13 aprilie 2020 pentru Adevarul [https://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/economist-roman-paris-coronabond-urile-unul-cele-mai-eficiente-instrumente-ue-atitudinea-germaniei-nu-atat-egoista-puerila-1_5eb26a0b5163ec42717fd770/index.html] : spuneam atunci, și voi cita fragmentul aproape integral pentru că este extrem de relevant în context, că „este foarte clar că o globalizare făcută cu cap are în vedere faptul că lanțurile de aprovizionare strategice ar trebui controlate. Vedeți de exemplu medicamentele importante sau măștile, care pentru Franța erau toate off-shored ca producție în China și în alte părți, în timp ce în Germania acest domeniu era văzut ca strategic, deci era controlat. Este foarte clar că Germania s-a descurcat mult mai bine până acum în criza decât Franța. Legat direct de asta, unele industrii strategice au fost lăsate prea rapid să se deterioreze, deci s-a uitat din nou că deși piețele sunt absolut esențiale în economie, o politică industrială cu cap, pe sectoarele strategice poate să te salveze (sau, în cazul absenței sale, să te afunde) în orice moment critic.”

La un an și jumătate de atunci nu pot decât să mă felicit pentru clarviziune (deși ar fi fost minunat să nu anticipez/ extrapolez temporal atât de bine): este acum evident că actualmente lumea se confruntă, pe lângă criza sanitară *per se* (la noi, din păcate, încă foarte departe de fi sub control), cu o criză conexă, masivă, a lanțurilor globale de aprovizionare. Este în același timp clar că economiile cele mai reziliante în fața acestei noi provocări sunt cele, destul de puține de altfel, care optimizau politicile economice deja de multă vreme având în vedere asemenea riscuri și incertitudini și deci, fără să respingă globalizarea în general, au implementat în același timp și strategii industriale domestice, pe termen lung, nelăsând chiar totul în seama piețelor globale sau, alternativ, cele oarecum mai norocoase (de exemplu, făcând parte din uniuni economice puternice, precum UE, deși și această formă de apartenență denotă, desigur, o anumită optimizare strategică și nicidecum doar pură șansă; ca ilustrare concretă aici, perturbările acestor lanțuri de aprovizionare au făcut deja ravagii mari în Anglia [<https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/sep/24/uk-prime-minister-shortage-crisis-boris-johnson-new-york>] , parte din costul latent al Brexit-ului simțindu-se probabil în mod mult mai direct acum...). Evident, nici România nu a scăpat de efectele crizei lanțurilor internaționale de aprovizionare, și asta se poate de exemplu simți deja puternic pe piața energetică (unde, parțial, inflația în prețuri este importată prin acest mecanism) de care vorbește și se teme practic întreaga lume acum [<https://www.zf.ro/business-international>]

/penuriile-vor-persista-si-cosmarul-lanturilor-de-aprovizionare-se-20303159] , dar si pe piata componentelor electronice cum ar fi semiconductorii [https://adevarul.ro/life-style/auto/criza-semiconductoarelor-persista-afectataindustria-auto-romania-1_61826fac5163ec4271202fad/index.html] s.a.m.d.

NB. Potențiale informații utile pentru cititorii interesați: Sebastian Buhai [file:///C:/Users/moise/Downloads/Sebastian%20Buhai] (<https://www.sebastianbuhai.com> [https://www.sebastianbuhai.com/]) — **consultați și un scurt bio in limba romana** [http://blog.econacademia.net/author/sbuhaiuser] (<http://blog.econacademia.net/author/sbuhaiuser> [http://blog.econacademia.net/author/sbuhaiuser]) — **poate fi urmărit pe twitter** [https://www.twitter.com/sbuhai] (<https://www.twitter.com/sbuhai> [https://www.twitter.com/sbuhai]) **și/ sau pe blogul** [https://blog.sebastianbuhai.com/] (<https://blog.sebastianbuhai.com> [https://blog.sebastianbuhai.com/]) **său.**

Postată acum 23 hours ago de Norel Moise

Etichete: deficite, economist, globalizare, OECD, PIB, Plan de Țară, PNRR, Premier, Sebastian Buhai